

На основу члана 8. став 1. тачка 1) и члана 23. став 1. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС, 62/14 и 95/18 – др. закон), члана 12. став 1. тачка 1) и члана 16. тачка 4) Статута Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС“, бр. 125/14 и 30/16),

Управни одбор Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге, на __. седници трећег сазива одржаној __. децембра 2020. године, доноси

ПРАВИЛНИК

о изменама и допунама Правилника о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација

Члан 1.

У Правилнику о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС“, број 52/11), члан 1. мења се и гласи:

„Члан 1.

Овим правилником уређују се:

- 1) начела, модели и основна методологија обрачуна трошкова и учинака са калкулацијом цена тржишних услуга оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација (у даљем тексту: оператор са ЗТС) применом модела историјских трошкова, модела текућих трошкова и модела дугорочних инкременталних трошкова;
- 2) начела и правила за примену одвојених рачуна прихода, расхода, добитка или губитка, имовине и обавеза по врстама тржишних услуга, у делу који услугама непосредно припадају или се на њих могу алоцирати (рачуноводство по сегментима);
- 3) начела и правила за обрачун трошкова капитала по врстама тржишних услуга (коначних учинака) и формирање предлога продајних цена оператора са ЗТС;
- 4) начин прикупљања података од оператора са ЗТС на релевантном тржишту за примену модела дугорочних инкременталних трошкова и утврђивање трошковно заснованих цена регулисаних велепродајних услуга оператора са ЗТС;

- 5) материјална и формална садржина, начин и рокови достављања званичних и интерних регулаторних финансијских извештаја Регулаторној агенцији за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Агенција).“.

Члан 2.

У члану 2. став 1. на крају алинеје четири интерпункцијски знак „,“ замењује се интерпункцијским знаком „;“.

После алинеје четири додаје се алинеја пет, која гласи:

„- поуздане информације о услугама, структури мреже и трошковима мрежних елемената који се користе за пружање услуга од стране оператора са ЗТС, у сврху утврђивања посебног тарифног режима за регулисане велепродајне услуге по моделу дугорочних инкременталних трошкова, уз уважавање оправданих пословних процеса оператора, заштиту интереса корисника услуга и спречавање трошковног или ценовног субвенционисања између регулисаних и нерегулисаних услуга.“.

Члан 3.

Члан 3. мења се и гласи:

„Члан 3.

Обрачун трошкова и учинака са калкулацијом, односно примена трошковног принципа и одвојених рачуна по врстама услуга електронских комуникација код оператора са ЗТС који пружа више врста услуга заснива се на следећим начелима:

- 1) начело потпуности, које се односи на обрачун и извештајно исказивање свих примарних и секундарних трошкова и признатих учинака по свим центрима (местима) трошкова, односно по свим активностима или групама активности, као и по свим носиоцима трошкова (тржишним услугама), у смислу обухватања и извештајног исказивања прихода, расхода и резултата по свим тржишним услугама или/и по географским подручјима ако оператор са ЗТС и Агенција тако одлуче и у смислу обухватања и извештајног исказивања ангажованог капитала, мереног вредношћу ангажоване имовине, по свим врстама тржишних услуга, исказујући и неалоциране износе и укупне износе за оператора са ЗТС;
- 2) начело корелације, које се односи на стављање у однос прихода остварених продајом тржишних услуга (фактурисане реализације) с припадајућим расходима у истом периоду;
- 3) начело узрочности, које се односи на зарачунавање трошкова носиоцима трошкова, односно тржишним услугама оператора са ЗТС које су их изазвале, било непосредно (директни трошкови коначних учинака), било посредно преко места трошкова, односно активности или група активности (општи трошкови са становишта носилаца трошкова, односно тржишних услуга оператора), што

подразумева узрочну алокацију примарних трошкова ове врсте по местима трошкова, односно активностима или групама активности, непосредно када је припадност трошкова тим обрачунским јединицама позната или посредно помоћу одговарајућих кључева, као и узрочну реалокацију секундарних трошкова (вредности интерних учинака, односно услуга) између места трошкова, односно активности или група активности;

- 4) начело дугорочности, које подразумева довољно дуг период анализе трошкова током којег се сви трошкови посматрају као варијабилни у погледу промене обима пружених услуга, тако да трошкови могу бити избегнути уколико оператор са ЗТС престане да пружа одређену услугу;
- 5) начело процене будућих активности, које подразумева промену трошковне основице тако да се не узима у обзир историјски трошак имовине, већ њена текућа вредност како би се елиминисало неефикасно коришћење инфраструктуре, односно узимају се у обзир текући трошкови као трошкови који би настали данас уколико би се градила мрежа која би задовољила будућу тражњу за услугама узимајући у обзир промене цена предвиђених основних средстава;
- 6) начело конзистентности, које се односи на временски доследну примену одабраних процедура обрачуна трошкова и учинака, како би била обезбеђена међупериодична упоредивост података и поуздано закључивање на основу њих, што не искључује отвореност система за изводљиве и обрачунске иновације усаглашене између Агенције и оператора са ЗТС;
- 7) начело транспарентности, које се односи на периодично извештавање Агенције од стране оператора са ЗТС о анагажованом капиталу, приходима, расходима и резултатима по врстама тржишних услуга пружајући Агенцији могућност благовременог спречавања евентуалних појава злоупотребе значајне тржишне снаге при формирању цена, као и увида у пословање оператора са ЗТС ради предузимања активности у циљу подстицања развоја делатности оператора;
- 8) начело проверљивости података, које се односи на заснованост свих извештаја и података оператора са ЗТС за потребе Агенције на примењеном систему управљања мрежом и примењеном рачуноводственом информационом систему оператора са ЗТС, укључујући веродостојне документационе основе и заштићена софтверска решења, уз могућност приступа стручних служби Агенције овим системима у контролне сврхе;
- 9) начело изводљивости, које се односи на поступно увођење могућих модела и процедура обрачуна трошкова и учинака у рачуноводствени информациони систем оператора са ЗТС, водећи рачуна о обимности и сложености таквог подухвата;
- 10) начело мултициљности, које се односи на постављање модела и процедура примене трошковног принципа и извештавања по сегментима (врстама услуга) као решења усмереног истовремено на информационе потребе Агенције и менаџмента мултисервисног оператора са ЗТС;

- 11) начело поверљивости информација, које се односи на обавезу Агенције да податке прибављене путем извештаја о трошковима, калкулације цена услуга и извештаја о ангажованом капиталу, приходима, расходима и резултатима по врстама услуга користи само у циљу спречавања антиконкурентског понашања, као и да податке прибављене ради примене модела дугорочних инкременталних трошкова од стране Агенције користи само за потребе обављања регулаторних активности у складу са законом;
- 12) начело кооперативности, које се односи на потпуно поверење, отвореност и сарадњу оператора са ЗТС и Агенције у примени трошковог принципа и одвојених рачуна стања и успеха оператора са ЗТС по врстама продајних услуга, као и у примени обрачуна трошковно заснованих цена по моделу дугорочних инкременталних трошкова.“.

Члан 4.

Члан 4. мења се и гласи:

„Члан 4.

Поједини појмови употребљени у овом правилнику имају следеће значење:

- 1) активности су аналитичке дескрипције послова оператора које се користе за потребе устројства обрачуна трошкова по активностима;
- 2) годишњи капитални трошкови су трошкови улагања у имовину, који се односе на улагања оператора електронских комуникација у набавку опреме и/или дизајн и изградњу мрежне инфраструктуре у пословној години;
- 3) годишњи оперативни трошкови су трошкови који настају као резултат редовног пословања у пословној години;
- 4) група активности је скуп сродних активности формиран по критеријуму хомогености општих трошкова у смислу могућности проналажења заједничког кључа за даљу алокацију трошкова;
- 5) делимични учинци су резултати пословних активности организационих делова привредног друштва намењени непосредно коначним учинцима или другим организационим деловима за потрошњу у периоду њиховог стварања (интерни учинци);
- 6) директна имовина је она пословна имовина за коју се поуздано зна за коју врсту носилаца трошкова (производа и услуга) је ангажована, те се, у раздвајању рачуна стања по услугама као да их обављају посебна правна лица, за њих непосредно везује;
- 7) директни трошкови су они примарни трошкови за које се поуздано зна којим носиоцима трошкова (производима и услугама) припадају и за њих се на основу документа о настанку трошка непосредно везују;

- 8) ефикасни оператор је просечни хипотетички оператор који би имао сличне услове и цене које имају оператори са ЗТС на релевантном тржишту;
- 9) заједнички трошкови су индиректни трошкови који се не могу везати само за једну услугу или једну групу услуга, већ учествују у пружању целог скупа услуга које пружа оператор са ЗТС;
- 10) здружени трошкови су индиректни трошкови који се не могу приписати само једној услузи већ једној групи услуга и имају јасан узрочно-последични однос са одређеном групом услуга;
- 11) имовина је пословна (оперативна) имовина по основу које настају пословни (оперативни) трошкови и по основу које оператор остварује пословне (оперативне) приходе;
- 12) индиректна имовина је она пословна имовина која је заједничка за два или више носилаца трошкова (производа и услуга), те се, приликом одвајања рачуна имовине по врстама услуга, на њих распоређује помоћу одабраних кључева;
- 13) инкрементални трошкови су додатни трошкови (фиксни и варијабилни трошкови) који би се избегли у случају да се не пружа одређена услуга, односно додатни трошкови који настају пружањем одређене услуге;
- 14) калкулација је јединични обрачун трошкова коначних и делимичних учинака;
- 15) капитал је збир сопственог капитала и позајмљеног капитала;
- 16) коначна места трошкова су она места трошкова која у целини или превасходно дају своје учинке (услуге) коначним учинцима оператора (носиоцима трошкова), с тим што могу део својих учинака давати другим местима трошкова као интерне учинке (услуге);
- 17) коначни учинци су производи и услуге оператора намењени екстерном тржишту или активирању (укључивању у имовину) и потрошњи у самом привредном друштву за потребе стварања будућих учинака;
- 18) конвенционални (функционални) приступ обрачуну трошкова је двостепени обрачун по коме се у првом степену врши избор места трошкова, директни трошкови додељују носиоцима трошкова, општи трошкови додељују местима трошкова, врши интерна реалокација трошкова претходних места трошкова и утврђивање квота (стопа) трошкова коначних места по њиховим јединицама учинака (кључевима), а у другом степену трошкови ових последњих места трошкова додељују коначним учинцима (производима и услугама) оператора применом квота (стопа) трошкова коначних места трошкова на количину утрошених њихових учинака (кључева) од стране појединих носилаца трошкова (производа и услуга);
- 19) концепт очувања финансијског капитала (енгл. *Financial Capital Maintenance – FCM*) је концепт који подразумева одржање реалне вредности (опште куповне моћи) власничког капитала привредног друштва са циљем несметаног наставка финансирања пословања, при чему је капитал очуван ако су вредности капитала власника акција или удела на крају посматраног периода остале исте у реалном

износу као и на почетку посматраног периода, што подразумева да се на овај начин профит остварује само ако је реална вредност (општа куповна моћ) упоредиве нето имовине на крају периода већа од њене реалне вредности (опште куповне моћи) на почетку периода;

- 20) *core* мрежа је језгро мреже, односно управљачко-комутациони део мреже;
- 21) место трошкова је центар трошкова који чини скуп сродних, односно хомогених послова обједињених као ужи организациони део оператора, сектора, функције, географског подручја и сл. за који се обрачунавају трошкови и делимични учинци у циљу поузданости калкулација коначних учинака оператора (носилаца трошкова), контроле трошкова и одвајања рачуна успеха по врстама услуга;
- 22) мрежни елементи су логички елементи електронске комуникационе мреже који су функционално интегрисани;
- 23) мрежне компоненте су одређене мрежне функције, састављене од неколико хомогених трошковних категорија које се могу директно везати за одређену услугу;
- 24) некретнине, постројења и опрема су сва материјална средства која се користе за производњу производа или пружање услуга, за изнајмљивање другима или у административне сврхе и која се користе више од једне године;
- 25) носиоци трошкова или објекти трошкова су коначни учинци оператора;
- 26) обрачун трошкова и учинака је део рачуноводственог информационог система који се односи на аналитичко праћење трошкова, прихода и успеха у циљу обезбеђења поузданих основа за калкулације цена учинака, контролу трошкова и одвајање рачуна успеха по врстама услуга и по потреби географским подручјима;
- 27) обрачун трошкова по активностима (енгл. *Activity Based Costing - ABC*) је двостепени обрачун трошкова по коме се у првом степену идентификују активности, директни трошкови додељују носиоцима трошкова, општи трошкови додељују активностима, сродне активности повезују у групе активности, формирају хомогени пулови општих трошкова и обрачунавају квоте (стопе) пулова општих трошкова по јединици учинка (кључу), а у другом степену зарачунавају општи трошкови носиоцима трошкова (производима и услугама оператора) применом квота (стопа) трошкова појединих пулова на количину утрошених ресурса (учинака, кључева) од стране појединих производа и услуга, и све то у циљу прецизнијих калкулација производа и услуга оператора, с обзиром на већи број активности од броја места трошкова и употребу већег броја кључева у односу на конвенционални обрачун трошкова;
- 28) општи трошкови су они примарни трошкови који су заједнички за два или више носилаца трошкова, те се у циљу њихове коначне алокације на носиоце трошкова морају претходно обрачунавати по местима трошкова или активностима, односно групама активности, с тим што се за њих могу везивати непосредно (директно) или посредно (индиректно) помоћу кључева;

- 29) период најинтезивнијег саобраћаја је период од 60 минута главног оптерећења у којем је забележено највеће саобраћајно оптерећење у току периода од 24 сата;
- 30) позајмљени капитал су дугови, односно укупне обавезе оператора са каматама;
- 31) пондерисани просечни трошкови капитала (енгл. *Weighted Average Cost of Capital – WACC*) су просечни трошкови сопственог капитала и дугова пондерисани учешћем сопственог капитала и дугова у укупном капиталу;
- 32) потпуно алоцирани трошкови (енгл. *Fully Allocated Costs – FAC*) је вредносни концепт који захтева да сви трошкови оператора за обрачунски период буду распоређени (укалкулисани у цену) по свим носиоцима трошкова (производима и услугама), како оним који иду на екстерно тржиште продаје, тако и оним који подлежу обавези активирања за сопствене потребе;
- 33) претходна места трошкова су она места трошкова која у целини или превасходно дају своје учинке (интерне услуге) другим местима трошкова која их троше у истом периоду, с тим што могу имати носиоце трошкова ако производе учинке који се активирају за сопствене потребе оператора;
- 34) примарни трошкови су новчани израз трошења свих материјалних и нематеријалних чинилаца пословног процеса оператора, као и обавезни порези и доприноси независни од његовог резултата, који се обухватају и исказују по врстама утрошених ресурса за оператора у целини у циљу обезбеђења података за израду биланса успеха, за аналитички обрачун трошкова и учинака са калкулацијом и за одвајање рачуна успеха по врстама произведених и продатих услуга;
- 35) приступ „одоздо према горе“ је приступ који подразумева развој инжењерско-економских модела за обрачун трошкова мрежних елемената кроз креирање хипотетичке мреже коју би користио ефикасни оператор при пружању електронских комуникационих услуга одговарајућег квалитета;
- 36) рачуноводство текућих трошкова (енгл. *Current Cost Accounting – CCA*) је рачуноводствени систем вредновања имовине и капитала и обрачуна трошкова и добитака заснован на текућим трошковима;
- 37) резервна (*backlog*) амортизација је пропуштена кумулативна амортизација заснована на њеној претходној ревалоризацији, односно вредновању по текућим трошковима, у односу на потребну кумулативну амортизацију по текућим трошковима на дан нове процене;
- 38) секундарни трошкови су новчани израз трошења интерних учинака (услуга) претходних места трошкова или активности, односно група активности, од стране других места трошкова или активности, односно група активности;
- 39) сопствени капитал је збир основног капитала, резерви, ревалоризационих резерви, емисионе премије и нераспоређеног добитка, умањен за неуплаћени уписани капитал, откупљене сопствене акције и евентуални губитак;

- 40) стопа приноса на неризична улагања је каматна стопа за коју се претпоставља да може бити остварена инвестирањем у финансијске инструменте без ризика, уобичајено државне дуговне хартије од вредности;
- 41) трошкови капитала су збир разумног циљног приноса (добитка) на сопствени капитал и нето финансијских расхода (финансијски расходи умањени за финансијске приходе, по искључењу учешћа у добитку и губитку повезаних правних лица и заједничких улагања, као и припадајућих расхода финансирања учешћа у капиталу тих субјеката);
- 42) трошкова крива је ратио трошка и обима пружене услуге који приказује кретање појединачног трошка зависно од промене обима пружене услуге (узрочника трошка);
- 43) учинци су резултати пословних активности оператора и његових делова;
- 44) фактор рутирања је показатељ колико је интензивно сваки од мрежних елемената укључен у пружање услуга, односно показује искоришћеност индивидуалних мрежних елемената приликом пружања електронских комуникационих услуга;
- 45) фактор приоритета је специфични квалитативни параметар који захтева одређена услуга и има утицај на искоришћеност мрежних ресурса;
- 46) хомогена трошкова категорија је скуп трошкова који имају исте узрочнике и исти ратио трошка и обима пружене услуге (трошковну криву), а састављени су од трошкова опреме и пратећих активности за сваки мрежни елемент.“.

Члан 5.

Члан 40. мења се и гласи:

„Члан 40.

Стопа приноса на ангажовану имовину (капитал) представља пондерисане просечне трошкове капитала оператора обрачунате применом обрасца:

$$WACC = \frac{R_E}{1 - T} * \frac{E}{D + E} + R_D * \frac{D}{D + E}$$

у коме симболи имају следеће значење:

- R_E = Стопа трошкова сопственог капитала
 R_D = Стопа трошкова позајмљеног капитала
 D = Позајмљени капитал (дуг)
 E = Сопствени капитал (*equity*)
 T = Стопа пореза на добит.

Трошак сопственог капитала представља очекивани принос власника и одређује се применом модела вредновања капиталне активе (*Capital Asset Pricing Model*), према обрасцу:

$$R_E = RFR + \beta * ERP$$

при чему је:

RFR = стопа приноса на неризична улагања

β = бета коефицијент

ERP = премија за тржишни ризик.

Трошак позајмљеног капитала може бити мерен каматном стопом коју привредно друштво плаћа кредиторима или неризичном стопом приноса увећаном за кредитну премију.

Оператор је дужан да примењује стопу пондерисаних просечних трошкова капитала коју Агенција одређује у складу са међународно признатом методологијом.“.

Члан 6.

После члана 41. додаје се глава 3а, која гласи:

„3а. МОДЕЛ ДУГОРОЧНИХ ИНКРЕМЕНТАЛНИХ ТРОШКОВА

3а.1. Основе модела

Члан 41а

Модел дугорочних инкременталних трошкова (енгл. *Long Run Incremental Cost*, у даљем тексту: LRIC модел) представља модел обрачуна трошковно заснованих цена регулисаних veleпродајних услуга оператора са ЗТС (у даљем тексту: регулисане услуге) које се пружају преко јавне фиксне и јавне мобилне комуникационе мреже и то:

- 1) цена терминације позива у јавној фиксној и јавној мобилној комуникационој мрежи,
- 2) цена veleпродајних услуга широкопојасног приступа, и
- 3) цена veleпродајних услуга приступа инфраструктури.

Агенција за потребе примене LRIC модела користи приступ „одоздо према горе“.

LRIC моделом се обрачунавају цене регулисаних услуга засноване на трошковима који би настали уласком новог ефикасног оператора на релевантно тржиште, под претпоставком да се мрежа димезионира тако да задовољи текућу и будућу тражњу.

Агенција може за ефикасног оператора узети и хипотетичког новог оператора чијим се уласком на релевантно тржиште не би мењао укупан обим саобраћаја, већ би само дошло до прерасподеле тржишних учешћа код постојећих оператора.

LRIC модел је заснован на текућим трошковима и обухвата само трошкове мреже настале повећањем капацитета мреже ради пружања регулисане услуге чија се цена обрачунава (тзв. инкременталне трошкове), односно само оне трошкове који не би постојали када оператор са ЗТС не би пружао ту услугу, чиме се искључују трошкови оператора са ЗТС настали због неефикасног коришћења мреже.

Инкрементални трошкови регулисаних услуга добијају се као разлика између свих трошкова мреже који настају када оператор са ЗТС пружа све услуге и трошкова мреже који настају када оператор са ЗТС пружа све услуге, изузев регулисане услуге чија се цена обрачунава.

Члан 41б

Врсте LRIC модела су:

- 1) Чист LRIC модел, који укључује само трошкове везане за мрежне компоненте које се користе за пружање једне регулисане услуге чија се цена обрачунава, тако да у обрачун трошка улазе само трошкови који се могу директно доделити тој услузи;
- 2) LRIC модел, који укључује само трошкове везане за мрежне компоненте које се користе за пружање одређене групе услуга, што омогућава да део здружених трошкова групе услуга постане инкрементални трошак;
- 3) LRIC+ модел, који укључује исте трошкове обухваћене LRIC моделом увећане за заједничке трошкове.

Обрачун инкременталног трошка регулисаних услуга коришћењем чистог LRIC модела врши се тако што се идентификују само фиксни и варијабилни трошкови који би се избегли уколико оператор са ЗТС не би пружао одређену регулисану услугу.

Инкрементални трошкови из претходног става овог члана обрачунавају се тако што се идентификују укупни дугорочни трошкови оператора са ЗТС у случају када пружа све услуге, као и дугорочни трошкови истог оператора са ЗТС када пружа све услуге изузев регулисане услуге чија се цена одређује, а одузимањем потоњих од првих трошкова добија се дефинисани инкремент.

Обрачун инкременталног трошка регулисаних услуга коришћењем LRIC модела врши се тако што се идентификују само фиксни и варијабилни трошкови, који би се избегли уколико оператор са ЗТС не би пружао одређену групу услуга другим операторима на одређеном велепродајном тржишту електронских комуникација, нити претплатницима на повезаном малопродајном тржишту.

Инкрементални трошкови из претходног става овог члана обрачунавају се тако што се идентификују укупни дугорочни трошкови оператора са ЗТС у случају када пружа све услуге и дугорочни трошкови истог оператора када не пружа одређену групу услуга, а одузимањем потоњих од првих трошкова добија се дефинисани инкремент.

Обрачун инкременталног трошка коришћењем LRIC+ модела врши се тако што се на трошак обрачунат LRIC моделом додаје маргина како би се покрили заједнички и здружени трошкови неопходни за пружање свих услуга заједно.

Агенција примењује:

- 1) чист LRIC модел за обрачун цена терминације позива у јавној фиксној и јавној мобилној комуникационој мрежи;
- 2) LRIC+ модел за обрачун цена veleпродајних услуга широкопојасног приступа;
- 3) LRIC+ модел за обрачун цена veleпродајних услуга приступа инфраструктури.

3а.2. Начин примене модела

Члан 41в

Примена LRIC модела за одређивање трошковно заснованих цена регулисаних услуга које се пружају преко јавне фиксне и јавне мобилне комуникационе мреже подразумева:

- 1) одређивање мрежне тражње, којим се утврђују услуге за које се моделује хипотетичка мрежа ефикасног оператора и прикупљају подаци о тражњи за истима;
- 2) димензионирање хипотетичке мреже, којим се дефинише капацитет мреже која се користи за пружање услуга из тачке 1) овог члана, односно која задовољава претходно дефинисану мрежну тражњу;
- 3) процену вредности димензиониране мреже, којом се одређују годишњи капитални и оперативни трошкови димензиониране мреже;
- 4) обрачун јединичног трошка услуге, којим се врши алокација трошкова димензиониране мреже из тачке 2) овог члана уз помоћ кључева алокације и фактора рутирања.

Члан 41г

Одређивање мрежне тражње врши се за регулисане услуге за које се прикупљају и обрачунавају статистички и технички параметри и одређују фактори рутирања и фактори приоритета.

Мрежна тражња одређује се тако да мрежа може да задовољи период најинтензивнијег саобраћаја у току године.

За обрачун мрежне тражње полази се од претпоставке да технолошки ефикасан оператор користи мрежу нове генерације уз коришћење технологије и топологије која се најбоље уклапа у националне околности, као и да све услуге пружа преко *IP core* мреже.

Приликом обрачуна мрежне тражње за регулисаним услугама идентификују се неопходни мрежни елементи који могу да задовоље текућу и будућу тражњу за тим услугама, а затим се обрачунава тражња по сваком мрежном елементу.

Члан 41д

Димензионирање хипотетичке мреже подразумева одређивање врсте и броја мрежних елемената неопходних да се задовољи текућа и будућа тражња за дефинисаним скупом регулисаних услуга, при чему је потребно узети у обзир и период потребан за набавку и инсталацију нових мрежних елемената.

Димензионирање мрежних елемената представља одређивање неопходне мрежне опреме која би подржала обим дефинисаног скупа услуга током периода најинтензивнијег саобраћаја, узимајући у обзир модуларну природу мрежне опреме како би се идентификовале појединачне компоненте у оквиру сваког дефинисаног мрежног елемента.

Анализа токова саобраћаја кроз мрежне елементе врши се на основу хијерархијске структуре мреже, а варијабилни трошкови утврђују се за сваки мрежни елемент појединачно.

За потребе обрачуна трошкова услуга интерконекције узимају се у обзир појединачни мрежни елементи *core* фиксне мреже и мобилне мреже, док се елементи осталих делова мреже групишу по функционалности и посматрају као једна целина.

За потребе одређивања покривености територије димензионираном хипотетичком мрежом, односно за потребе одређивања топологије димензиониране хипотетичке мреже користе се *scorched earth* и *scorched node* принцип.

Принцип *scorched earth* подразумева да се оптимално димензионирани мрежни елементи постављају на најбоље могуће локације (независно од постојеће мреже) како би се постигла мрежна покривеност целе територије, а овај принцип користи се за димензионирање фиксне и мобилне мреже за приступ.

Принцип *scorched node* подразумева да се оптимално димензионирани мрежни елементи постављају на постојеће локације приступних чворова оператора са ЗТС, а овај принцип користи се за димензионирање *core* фиксне и мобилне мреже.

Члан 41ђ

Процена вредности димензиониране мреже подразумева процену вредности неопходне мрежне опреме утврђене приликом димензионирања хипотетичке мреже и врши се по моделу текућих трошкова, у складу са начелом процене будућих активности.

За мрежне елементе који су део пасивне мрежне инфраструктуре користи се метод индекса малопродајних цена за њихову поновну процену, који за основицу користи историјски трошак.

Обрачун трошкова мрежних елемената подразумева да се:

- 1) директни капитални трошак мрежних елемената обрачуна на основу техничких параметара димензиониране мреже;
- 2) маргина за капитални трошак мрежних елемената обрачуна на основу рачуноводствених података оператора, као стопа капиталних трошкова у односу на трошак мреже;
- 3) трошак мрежних елемената који не учествују у пружању регулисаних услуга не обрачуна.

Мрежни елементи који имају исте узрочнике трошкова, исто кретање цена и исте трошковне криве групишу се у хомогене трошковне категорије.

Приликом обрачуна трошка капитала користи се стопа пондерисаних просечних трошкова капитала (WACC), коју објављује Агенција.

Члан 41е

Инкрементални трошак регулисаних услуга обрачунава се на следећи начин:

- 1) обрачунава се укупан трошак мрежне компоненте за димензионирану мрежу;
- 2) укупан саобраћај преко димензиониране мреже се умањује за саобраћај услуге за коју се врши обрачун;
- 3) редимензионира се мрежа на основу новог умањеног саобраћаја и поново се обрачунава трошак мрежне компоненте;
- 4) разлика између укупног трошка мрежне компоненте када оператор са ЗТС пружа све услуге и трошка мрежне компоненте када оператор са ЗТС пружа све услуге изузев регулисане услуге даје инкрементални трошак мрежне компоненте;
- 5) добијени инкрементални трошак се дели са обимом саобраћаја услуге за коју се врши обрачун.

Инкрементални трошак по чистом LRIC моделу обрачунава се по следећој формули:

$$U = \frac{NC(2) - NC(1)}{V(2) - V(1)}$$

у коме симболи имају следеће значење:

U - инкрементални трошак;

NC(1) - трошкови планиране мреже у складу са тражњом за све услуге без услуге за које се врши обрачун V(1);

NC(2) - трошкови планиране мреже у складу са тражњом за количину свих услуга V(2);

NC(2) - NC(1) – инкрементални трошкови мреже за услугу за коју се врши обрачун;

V(2) - укупна количина свих услуга;

V(1) - укупна количина услуга без услуге за коју се врши обрачун;

$V(2) - V(1)$ – количина услуге за коју се врши обрачун.

Инкрементални трошак по LRIC моделу обрачунава се по следећој формули:

$$U = \frac{NC(2) - NC_g(1)}{V(2) - V_g(1)}$$

у коме симболи имају следеће значење:

U - инкрементални трошак;

$NC_g(1)$ - трошкови планиране мреже у складу са тражњом за све услуге без групе услуга за које се врши обрачун $V(1)$;

$NC(2)$ - трошкови планиране мреже у складу са тражњом за количину свих услуга $V(2)$;

$NC(2) - NC_g(1)$ – инкрементални трошкови мреже за групу услуга за коју се врши обрачун;

$V(2)$ - укупна количина свих услуга;

$V_g(1)$ - укупна количина услуга без групе услуга за које се врши обрачун;

$V(2) - V_g(1)$ – количина групе услуга за коју врши обрачун.

Обрачун инкременталног трошка коришћењем LRIC+ модела врши се тако што се на трошак обрачунат LRIC методом додаје маргина за капитални трошак мрежних елемената, како би се покрили заједнички и здружени трошкови неопходни за пружање свих услуга заједно.

Члан 41ж

Обрачун јединичног трошка услуге врши се на следећи начин:

- 1) алокација трошкова - трошкови груписани по хомогеним трошковним категоријама се алоцирају на мрежне компоненте, а затим се трошкови мрежних компоненти алоцирају на услуге;
- 2) одређивање додатка за заједничке трошкове;
- 3) обрачун јединичног трошка услуге.

Јединични трошак услуге обрачунава се као линеарна комбинација јединичних трошкова компоненти мреже по следећој формули:

$$c = \sum_i RF_i \times NE_i$$

у коме симболи имају следеће значење:

RF_i - фактор рутирања за i -ти елемент мреже;

NE_i - јединични трошак i -тог елемента мреже.“.

Члан 7.

После члана 45. додаје се члан 45а, који гласи:

„Члан 45а

Оператор са ЗТС је дужан да, на захтев Агенције, достави све неопходне податке за примену LRIC модела у одређивању цена регулисаних услуга.

Агенција врши прикупљање података у форми упитника које доставља оператору са ЗТС са упутством за њихово попуњавање.

Рок за достављање попуњених упитника из претходног става овог члана одређује Агенција, и исти не може бити краћи од 45 дана од дана достављања упитника од стране Агенције оператору са ЗТС.“.

Члан 8.

После члана 45а додаје се глава 4а, која гласи:

„4а. УТВРЂИВАЊЕ ТРОШКОВНО ЗАСНОВАНИХ ЦЕНА

Члан 45б

Агенција, сагласно правилима општег управног поступка, доноси решење којим се применом LRIC модела утврђују трошковно засноване цене регулисаних услуга које пружају оператори са ЗТС на релевантним тржиштима.

Агенција може, решењем из претходног става овог члана, утврдити фазну примену трошковно заснованих цена у циљу очувања односа на тржишту електронских комуникација.

Члан 45в

Ако Агенција утврди да трошковно засноване цене према LRIC моделу значајно одступају од цена на упоредивим тржиштима, она може применити метод упоређивања цена за обрачун цена терминације позива у јавној фиксној и јавној мобилној комуникационој мрежи, односно метод упоређивања цена или модел текућих трошкова за обрачун цена veleпродајних услуга широкопојасног приступа и veleпродајних услуга приступа инфраструктури.“.

Члан 9.

У члану 46. после речи: „Оператор са ЗТС“ додаје се запета и речи: „коме је одређена обавеза контроле цена и примене трошковог рачуноводства применом модела текућих трошкова,“.

Члан 10.

У члану 48. после речи: „одреди оператора са ЗТС“ додају се речи: „и обавезу контроле цена и примене трошковног рачуноводства применом модела текућих трошкова,“.

Члан 11.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

**Председник
Управног одбора**

Драган Ковачевић

Број:
У Београду, _____ године

Образложење

I. Правни основ

Правни основ за доношење Правилника о изменама и допунама Правилника о примени трошковног принципа одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација је садржан у одредбама члана 8. став 1. тачка 1) и члана 23. став 1. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13 - УС, 62/14 и 95/18 – др. закон, у даљем тексту: Закон) и члана 12. став 1. тачка 1) и члана 16. тачка 4) Статута Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС“, бр. 125/14 и 30/16).

II. Разлози за доношење Правилника

Правилником о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС“, број 52/11, у даљем тексту: Правилник о примени трошковног принципа) је регулисана контрола цена и трошковног рачуноводства у области електронских комуникација у Републици Србији. Одредбом члана 5. став 1. Правилника о примени трошковног принципа је прописана примена три модела обрачуна трошкова и учинака: модела историјских (стварних) трошкова, модела текућих трошкова и модела дугорочних инкременталних трошкова (у даљем тексту: LRIC модел), при чему су осталим одредбама Правилника о примени трошковног принципа детаљно регулисана само прва два модела.

Правилником о изменама и допунама Правилника о примени трошковног принципа се уређује примена трећег модела - LRIC модела, који, сагласно одредби члана 5. став 2. Правилника о примени трошковног принципа, представља следећу развојну фазу у области обрачуна трошкова и учинака.

На овај начин врши се хармонизација са прописима Европске уније, пре свега са Препоруком Комисије од 7. маја 2009. године о регулацији цена фиксне и мобилне терминације позива у Европској унији (2009/396/ЕЗ), којом је предвиђена LRIC методологија, као примерена методологија за обрачун трошкова код услуге терминације позива, као и Препоруком Комисије од 11. септембра 2013. године о јединственим обавезама недискриминације и трошковним методологијама у циљу унапређења конкуренције и побољшања инвестиционе климе у области широкопојасног приступа (2013/466/ЕУ), којом је BU LRIC+ методологија препоручена методологија за одређивање цена регулисаних велепродајних услуга приступа.

Овим правилником се уједно врши усклађивање начина обрачуна стопе пондерисаних просечних трошкова капитала (у даљем тексту: WACC) са методологијом за обрачун WACC која важи у Европској унији, сагласно Обавештењу Комисије о обрачуну трошкова капитала за

постојећу инфраструктуру у контексту преиспитивања националних обавештења у сектору електронских комуникација ЕУ од стране Комисије (2019/С 375/01).

Овим правилником обезбеђује се:

- обрачун трошковно заснованих цена регулисаних veleпродајних услуга по LRIC моделу које пружа оператор са значајном тржишном снагом (у даљем тексту: оператор са ЗТС) у циљу обезбеђивања равноправних услова за пословање у области електронских комуникација, подстицања конкуренције, економичности и делотворности у обављању делатности електронских комуникација и стварања привредног раста, а ценовна регулација треба да пружи и тачне економске информације новим операторима који улазе на тржиште електронских комуникација и који су у процесу одлучивања да ли да изграде сопствену мрежу или да користе већ постојећу инфраструктуру оператора на тржишту;
- поуздане информације о услугама, структури мреже и трошковима мрежних елемената који се користе за пружање услуга од стране оператора са ЗТС, у сврху утврђивања посебног тарифног режима за регулисане veleпродајне услуге по LRIC моделу, уз уважавање оправданих пословних интереса оператора, заштиту интереса корисника услуга и спречавање трошковног или ценовног субвенционисања између регулисаних и нерегулисаних услуга;
- хармонизација са прописима Европске уније,
- усклађивање са методологијом за обрачун WACC која важи у Европској унији.

III. Образложење појединих решења

Овим правилником се мењају чл. 1, 2, 3. и 4. Правилника о примени трошковног принципа, како би предметом, циљевима, начелима и дефиницијама био обухваћен и LRIC модел.

Овим правилником се мења члан 40. Правилника о примени трошковног принципа, ради усклађивања обрачуна WACC са методологијом за обрачун WACC која важи у Европској унији.

Овим правилником се додаје глава 3а. МОДЕЛ ДУГОРОЧНИХ ИНКРЕМЕНТАЛНИХ ТРОШКОВА, са новим чл. 41а-41ж, којима се регулишу основе LRIC модела и начин примене LRIC модела.

После члана 45. Правилника о примени трошковног принципа, овим правилником се додаје члан 45а, којим се прописује начин на који Агенција прикупља све потребне податке за примену LRIC модела од оператора са ЗТС на релевантном тржишту и одређује рок за доставу тих података.

Овим правилником се додаје глава 4а. УТВРЂИВАЊЕ ТРОШКОВНО ЗАСНОВАНИХ ЦЕНА, са новим чл. 45б и 45в, којима се прописује начин утврђивања трошковно заснованих цена применом LRIC модела од стране Агенције у форми решења, као и примена других метода контроле цена, ако Агенција утврди да трошковно засноване цене према LRIC моделу значајно одступају од цена на упоредивим тржиштима.

Такође, овим правилником се допуњују чл. 46. и 48. Правилника о примени трошковног принципа, ради дефинисања обавезе достављања интерног регулаторног извештаја оператора са ЗТС, тако што се прецизира да је реч о случају када је оператору са ЗТС одређена обавеза контроле цена и примене трошковног рачуноводства применом модела текућих трошкова.

IV. Предлог даљих активности

Предлаже се да Управни одбор Агенције размотри и усвоји Нацрт овог правилника, као и да се исти, након тога, у складу са одредбама чл. 34-36. Закона, упути на јавне консултације у трајању од 30 дана.

Након спроведених јавних консултација, извршиће се обрада приспелих примедба, предлога и сугестија и Управном одбору Агенције ће се доставити одговарајући Предлог правилника. По усвајању Предлога правилника, сагласно члану 23. став 2. Закона и члану 57. став 1. Закона о државној управи („Службени гласник РС“, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 30/18 – др.закон и 47/18), предметни правилник се упућује ресорном министарству, на даљу надлежност, ради прибављања мишљења о његовој уставности и законитости.

V. Средства за спровођење Правилника

За спровођење овог правилника није потребно обезбедити посебна средства у у финансијском плану Агенције.